

UZASADNIENIE

W zmienionym - piśmie procesowym z dnia 6 września 2018 r. - pozwie, **powód T. F.** wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na jego rzecz kwot:

a. 130.533,26 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu części nienależnie pobranych kwot w przypadku uznania, iż umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 24 lipca 2007 r. podpisana w dniu 8 sierpnia 2007 r. jest nieważna,

b. 5.027,11 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pisma z dnia 6 września 2018 r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu części nienależnie pobranych kwot w przypadku uznania, iż umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 24 lipca 2007 r. podpisana w dniu 8 sierpnia 2007 r. jest nieważna.

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd, iż ww. umowa kredytu zawarta między stronami jest ważna, powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 129.938,38 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty, w przypadku stwierdzenia, że w umowie kredytu hipotecznego nr (...) znajdują się niedozwolone postanowienia umowne.

Ponadto, powód wniósł o zasądzenie kwoty 80.738,03 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu części nienależnie pobranych kwot w przypadku uznania, że umowa kredytu hipotecznego – kredyt (...) nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 27 sierpnia 2008 r., podpisana w dniu 29 sierpnia 2008 r., jest nieważna.

Jako roszczenie ewentualne, w przypadku uznania umowy nr (...) za ważną, powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 73.215,16 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty. 3

2 W przypadku uznania przez Sąd, iż przy założeniu nieważności umów roszczenie o zapłatę winno ulec oddaleniu, powód wniósł o ustalenie iż umowa kredytu hipotecznego:

a. nr (...) jest nieważna,

b. nr (...) jest nieważna.

Oprócz powyższego, powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pозew – k. 2-23, modyfikacja powództwa – k. 437-458).

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 20 listopada 2017 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, a także o zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew – k. 283-340).

Również w odniesieniu do złożonej modyfikacji powództwa, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego (pismo – k. 497-511).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na przełomie 2007 i 2008 r. powód zainteresowany był uzyskaniem kredytu hipotecznego. Celem jego uzyskania skonsultował się z szeregiem instytucji finansowych udzielających kredytów. Przy podejmowaniu decyzji co do wyboru konkretnego banku, powód kierował się głównie wysokością stopy procentowej i prowizją. W procesie podejmowania decyzji pracownik pozwanego banku poinformował powoda, że najkorzystniejszą ofertą będzie dla niego zawarcie umowy kredytowej we frankach szwajcarskich. Powód otrzymał przy tym informację, że nie uzyska on kredytu w PLN, ze względu na brak zdolności kredytowej. Powód posiadający pełnię zaufania do instytucji finansowej powziął decyzję

o zawarciu umowy na udzielenie kredytu we frankach szwajcarskich (pozew – k. 5-7, zeznania powoda – k. 49 akt II Cps 106/18).

O udzieleniu kredytu bank decydował według własnych procedur. Również ustalenie kapitału kredytowego i harmonogramu spłat należało do kompetencji banku. Wzór umowy zawieranej przez pozwanego bank ze stronami był ogólnodostępny, przy czym druga jej część dostępna była dopiero po uzyskaniu pozytywnej oceny zdolności kredytowej. Na etapie przed jej zawarciem powód miał możliwość negocjacji ceny kredytu, marży i prowizji za jego udzielenie. Należy przy tym nadmienić, że przy badaniu zdolności kredytowej klient otrzymywał wyniki analizy jego zdolności – zarówno w PLN, jak i w CHF (zeznania świadka P. L. – k. 482-483).

Po dokonaniu analizy zdolności kredytowej, klientowi banku prezentowano symulację wysokości raty, tak w złotych, jak i we frankach. Klient był też informowany, że rata kredytu może się zmienić. Brak było jednak symulacji, gdy rata wzrasta o 100%. Klienci otrzymywali również informacje nt. spreadu i tego, że kredyt uruchamiany jest po kursie innym, niż rata. (zeznania świadka P. L. – k. 484).

Powód nie otrzymał jednak żadnej dokładnej informacji, w jaki sposób tworzona są przez bank tabele kursowe (zeznania powoda – k. 50 akt II Cps 106/18).

Powód prowadzi działalność gospodarczą, jednak kredyt został zaciągnięty na osobę fizyczną. Jednakże, we wniosku o jego udzielenie jako cel określił „cel inwestycyjny” (zeznania powoda – k. 51 akt II Cps 106/18).

W dniu 8 sierpnia 2007 r. powód zawarł pierwszą umowę kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z (...) Bank S.A. w W., Oddział (...).

W dniu 29 sierpnia 2008 r. powód zawarł z pozwanym **kolejną umowę kredytu hipotecznego** – kredyt (...) nr (...) **indeksowanego do CHF z (...) Bank S.A.** w W. Oddział (...). Obie przytoczone umowy związane były z udzieleniem kredytu hipotecznego za zapłatą prowizji i z rocznym oprocentowaniem, określanym na dzień zawarcia umowy wraz z klauzulą zmiany oprocentowania (umowa nr (...) – k. 107-110, umowa nr (...)) – k. 157-160).

Celem podpisania umowy kredytu z dnia 8 sierpnia 2007 r., powód złożył w dniu 27 czerwca 2007 r. wniosek o kredyt hipoteczny. Na str. 2 tego wniosku, powód samodzielnie wniósł o indeksowanie kredytu do waluty CHF. We wniosku tym powód wskazał też walutę kredytu, kwotę kredytu, wnioskowany okres kredytowania, cel kredytowania i proponowane zabezpieczenie spłaty. Nadto, powód określił także inwestycyjny charakter kredytu (wniosek – k. 352-356).

Pozwany przedstawił powodowi symulację wahań raty kredytowej przy założeniu maksymalnego wzrostu kursu franka waluty CHF z okresu 12 miesięcy poprzedzających wniosek, a także przedstawił konsekwencje wzrostu oprocentowania kredytu i ich położenie na wysokość raty

Na mocy umowy nr (...) pozwany bank miał udzielić powodowi kredytu w kwocie 465.800,00 zł, indeksowanego do CHF. Spłata kredytu miała z kolei nastąpić w 360 równych miesięcznych ratach. Oprocentowanie kredytu zostało ustalone jako zmienne, jednakże na dzień sporządzania umowy wynosiło 7,37% w skali roku, na które składa się suma obowiązującej stawki referencyjnej 3M LIBOR dla CHF (na dzień sporządzenia umowy wynosiła 2,37%) i stałej marży banku, wynoszącej 5%. Zgodnie z zapisami umownymi, po ustaniu docelowego zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci prawomocnego wpisu hipotek, marża Banku miała zostać obniżona o 1 p.p.

Zgodnie z § 13 lit a umowy kredytowej nr (...), integralną część umowy kredytu stanowił Regulamin kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W. – Oddział (...) („Regulamin”), określający zasady, warunki i tryb udzielenia kredytu w pozwanym banku.

Zgodnie z § 3 ust. 8 umowy nr (...), „uruchomienie kredytu następuje w PLN, przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia”.

Zgodnie natomiast z § 11 ust. 7 Regulaminu, „uruchomienie kredytu (lub jego transzy) denominowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie Kredytu wg kursu kupna danej waluty, ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów”.

Na mocy natomiast § 12 ust. 7 Regulaminu. „w przypadku kredytu denominowanego kursem waluty obcej harmonogram spłaty kredytu jest wyrażony w walucie obcej. Kwota raty odsetkowej obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia wypłaty”.

Na podstawie § 4 ust. 3 umowy kredytu, „spłata wszelkich zobowiązań z tytułu umowy będzie dokonywana w złotych na rachunek kredytu, o którym mowa w § 3 ust. 2”.

Strony zawarły także 7 aneksów do umowy kredytu. W dniu 27 lipca 2009 r. strony zawarły aneks nr (...), zgodnie z którym, na podstawie § 1 ust. 2 aneksu strony ustaliły saldo zadłużenia na dzień jego zawarcia na 198.385,10 CHF i ustaliły, że zgodnie z treścią § 1 ust. 3 „strony zgodnie oświadczają, że niniejszym aneksem zmieniają rodzaj kredytu z indeksowanego do waluty CHF na kredyt walutowy w walucie CHF, zachowując saldo kredytu ustalone na dzień sporządzania niniejszego aneksu, określonego w ust. 2” (aneksy – k. 120-129).

Na mocy przytoczonych postanowień aneksu nr (...), powód uzyskał możliwość spłacania kredytu bezpośrednio w walucie CHF. Aneksem nr (...) strony zmieniły również § 4 ust. 2 Umowy kredytu, ustalając w sposób precyzyjny zasady ustalania kursów walut wskazując, że „spłata wszelkich zobowiązań z tytułu niniejszej umowy dokonywana będzie w walucie CHF z rachunku kredytu. W celu dokonania spłaty kredytu, Kredytobiorca winien zapewnić odpowiednią ilość środków na rachunku w PLN nr (...). W dniu zapadalności raty Bank zarachuje środki znajdujące się na rachunku w PLN na spłatę kredytu, stosując średni kurs NBP z dnia dokonania obciążenia, bez konieczności składania przez Kredytobiorcę dodatkowych dyspozycji(„).

Celem zawarcia kolejnej umowy kredytowej, powód złożył w dniu 17 kwietnia 2008 r. do pozwanego wniosek o kredyt hipoteczny, w którym wniósł o indeksowanie kredytu do waluty CHF. Podobnie jak w przypadku pierwszej umowy, powód wskazał we wniosku walutę kredytu, kwotę kredytu, wnioskowany okres kredytowania, cel kredytowania i proponowane zabezpieczenie spłaty (wniosek – k. 360-364).

Również w przypadku omawianej umowy, pozwany przedstawił powodowi symulację wahań raty kredytowej przy założeniu maksymalnego wzrostu kursu franka waluty CHF z okresu 12 miesięcy poprzedzających wniosek, a także przedstawił konsekwencje wzrostu oprocentowania kredytu i ich położenie na wysokość raty (oświadczenie o ryzyku walutowym – k. 365-366).

Zgodnie z umową kredytową nr (...) powód uzyskał kredyt w kwocie 300.000 zł indeksowany do CHF. Spłata rzezonego kredytu również nastąpić miała w równych miesięcznych ratach, a oprocentowanie kredytu ustalone zostało jako zmienne – przy czym na dzień sporządzenia umowy wynosiło ono 7,26% w skali roku. Na oprocentowanie składała się suma referencyjna 3M LIBOR dla CHF (na dzień sporządzania umowy wynosiła 2,71%) i stałej marży banku, wynoszącej 4,55%. Podobnie jak w przypadku umowy nr (...) po ustaniu docelowego zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci prawomocnego wpisu hipotek, marża Banku miała zostać obniżona o 1 p.p.

Zgodnie z § 3 ust. 11 umowy nr (...), „uruchomienie kredytu następuje w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Części Szczególnej Umowy (IV) zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia, chyba, że Część Szczególna Umowy (VIII) stanowi inaczej.”.

Na mocy § 11 ust. 7 Regulaminu, „uruchomienie kredytu (pożyczki) (lub jego transzy) indeksowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie Kredytu, wg kursu kupna danej waluty ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów.”

Zgodnie z § 12 ust. 7 Regulaminu, „w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Harmonogram spłaty kredytu jest wyrażony w walucie kredytu. Kwota raty wpłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia spłaty, chyba, że Umowa Kredytu stanowi inaczej.”

W związku z § 4 ust. 8 umowy kredytu, „w przypadku gdy kredyt jest denominowany do waluty obcej metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut (na podstawie którego wyliczane są raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia kredytu denominowanego do waluty obcej) oraz warunki aktualizacji harmonogramu spłat określa Regulamin”.

Poza samą umową, strony zawarły 3 aneksy. W dniu 22 stycznia 2009 r. strony zawarły aneks nr (...) do umowy kredytu, a zgodnie z brzemieniem jego § 1 ust. 2 ustalono, że saldo zadłużenia na dzień zawarcia wynosiło 144.453,18 CHF.

Kolejny aneks strony zawarły dnia 13 września 2012 r. Zgodnie z nim, powód posiadał możliwość spłaty zobowiązania kredytowego bezpośrednio w CHF.

Powód spłacił już w chwili zamknięcia rozprawy oba kredyty w kwocie złotowej, w której zostały mu wypłacone w ramach uruchomienia kredytu. Oba kredyty były przeznaczone na cele mieszkaniowe, powód zaciągnął kredyt jako osoba fizyczna i nigdy nie wykorzystywał mieszkania do celów gospodarczych (zeznania powoda na rozprawie 14 listopada 2019 r. oraz 26 września 2019 r.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny na podstawie załączonych do akt sprawy dokumentów, w tym przede wszystkim umów kredytowych nr (...)i (...)oraz aneksów do nich. Dokumenty te były przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd wziął pod uwagę także zeznania powoda oraz świadków P. L. i P. S.. Zeznania wskazanych świadków pokrywały się częściowo z pozostałym przedłożonym do akt sprawy materiałem dowodowym i stanowiły wiarygodne źródło dowodowe w zakresie tezy dowodowej.

Sąd na mocy art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął wnioski dowodowe pozwanego z pisma z dnia 11 października 2019 r. (k. 569 i z pisma 6 września 2019 r. (k. 437 a.s.), uznając je za nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z uwagi na stwierdzenie nieważności umowy zbędne było zatem przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wyliczenia nadpłaty kredytu według nowej tezy powoda na k. 438 a.s.

Sąd okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w niniejszej sprawie podlegało uwzględnieniu w całości.

1.Podstawowym żądaniem powoda było ustalenie nieważności dwóch umówkredytowych zawartych z pozwanym bankiem – nr (...) i nr (...), indeksowanym kursem CHF na warunkach określonych w umowach kredytu oraz regulaminie, a w związku z ustaleniem nieważności umów – również zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 130.533,26 PLN i 5.027,11 CHF (umowa (...)) i 80.738,030 PLN (umowa (...)) tytułem zwrotu nienależnie pobranych kwot. Powód roszczenie swoje oparł o zastosowanie przez bank w umowie klauzul abuzywnych, co prowadzi do upadku umowy i obowiązku zwrotu wzajemnych świadczeń.

Umowa kredytowa uregulowana została w art. 69 ust, 1 Prawa bankowego, zgodnie z którym przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami

w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Na mocy powyższego jako essentialia negotii umowy kredytu należy wymienić ściśle oznaczenie kwoty i waluty kredytu.

W tej sprawie na mocy obu zawartych przez strony umów wskazano, że Bank udziela Kredytobiorcy kredytu w kwocie 465.800 PLN indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w umowie i regulaminie (umowa (...)) oraz kredytu w kwocie 300.000 PLN również indeksowanego do CHF (umowa (...)).

Uruchomienie obu kredytów miało nastąpić w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu, zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w pozwanym banku w dniu uruchomienia kredytu. Zapis ten świadczy zatem o niedokładnym określeniu wysokości kredytu udzielonego przez bank w walucie PLN.

Żadna z umów nie określała wprost całkowitej kwoty kredytu podlegającej zwrotowi. Co do umowy (...), wskazuje ona, że:

- a. „uruchomienie kredytu następuje w PLN, przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w Banku w dniu uruchomienia” - § 3 ust. 8 umowy nr (...);
- b. „uruchomienie kredytu (lub jego transzy) denominowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie Kredytu wg kursu kupna danej waluty, ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów” - § 11 ust. 7 Regulaminu;
- c. „w przypadku kredytu denominowanego kursem waluty obcej harmonogram spłaty kredytu jest wyrażony w walucie obcej. Kwota raty odsetkowej obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia wypłaty” - § 12 ust. 7 Regulaminu;
- d. „spłata wszelkich zobowiązań z tytułu umowy będzie dokonywana w złotych na rachunek kredytu, o którym mowa w § 3 ust. 2” - § 4 ust. 3 umowy kredytu.

Co do umowy nr (...), to zgodnie z jej postanowieniami

- a. „uruchomienie kredytu (pożyczki) (lub jego transzy) indeksowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w Umowie Kredytu, wg kursu kupna danej waluty ustalonego przez Bank w aktualnej Tabeli Kursów.” - § 11 ust. 7 Regulaminu;
- b. „w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Harmonogram spłaty kredytu jest wyrażony w walucie kredytu. Kwota raty wplaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów z dnia spłaty, chyba, że Umowa Kredytu stanowi inaczej” - § 12 ust. 7 Regulaminu;
- c. „w przypadku gdy kredyt jest denominowany do waluty obcej metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut (na podstawie którego wyliczane są raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia kredytu denominowanego do waluty obcej) oraz warunki aktualizacji harmonogramu spłat określa Regulamin” - § 4 ust. 8 umowy kredytu.

Na podstawie przytoczonych powyżej postanowień umownych, zasadne jest wskazanie, że w momencie zawierania umów, powodowi nie była znana ani rzeczywista ostateczna wysokość udzielonego kredytu, ani też wysokość poszczególnych rat kredytowych.

W tym miejscu należy nadmienić, że żadne z postanowień umownych, żaden z podpisanych między stronami niniejszego sporu aneksów, czy też Zbiór Ogólnych Zasad Kredytowania w Zakresie udzielenia Kredytów Hipotecyjnych, stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały zasad ustalania kursów, nie wskazywały też, na jakiej podstawie powstają Tabele kursowe banku.

Przechodząc na grunt rozważań prawnych niniejszego uzasadnienia, należy w pierwszej kolejności wskazać, iż ważność czynności prawnej badana jest przez Sąd z urzędu.

Zgodnie z art. 58 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Zgodnie natomiast z § 3 przywołanego przepisu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Analiza zapisów postanowień przedmiotowych umów kredytowych zawartych między stronami wskazuje, że nie spełniają one – mając na uwadze przytoczone wyżej przepisy – wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej. Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwanego banku arbitralnej możliwości do kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilnoprawnym. Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia rzeczywistej kwoty wysokości zaciągniętego kredytu oraz kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powoda. W tym zakresie umowa nie zawiązała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania bankowej tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania. W związku z tym wyłącznym uprawnieniem banku, powód na żadnym etapie obowiązywania umowy nie był świadomy, w jakiej wysokości winien dokonywać spłaty raty kredytowej i jaka będzie ostateczna kwota wziętego kredytu (zeznania powoda na k. 573 a.s. 00:14:49).

Naruszeniem wskazanych przepisów jest w istocie sama treść czynności prawnej jaką jest umowa stron. W ocenie Sądu w rozpatrywanej sytuacji naruszona została sama istota każdego stosunku zobowiązaniowego, który opiera się na równości stron.

Uprzywilejowana pozycja banku polegała na przyznaniu sobie prawa do jednostronnego i arbitralnego decydowania w zakresie określania wysokości zobowiązania łączącego strony stosunku w chwili jego uruchomienia i w ustalaniu kolejnych rat.

Co za tym, naruszona została istota stosunku zobowiązaniowego, a dotknięte nieważnością zostały postanowienia umowne stanowiące główne świadczenia kredytobiorcy jakimi jest kwota kredytu oraz sposób indeksacji ściśle związany ze świadczeniem głównym.

Wobec powyższego, na mocy art. 58 § 3 k.c., wobec faktu, że bez pełnej znajomości postanowień dotyczących sposobu określania kursów walut strony nie zawarłyby umowy kredytu, całość czynności prawnej należało uznać za nieważną jako sprzeczną z istotą zobowiązania cywilnoprawnego.

Nie ulega bowiem wątpliwości Sądu, że bez przedmiotowych postanowień umowa nie zostałaby zawarta. Na podstawie doświadczenia życiowego wskazać bowiem należy, że żaden podmiot stosunku prawnego nie wiązałby się nim bez znajomości elementarnych jego postanowień. W podobnym tonie wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18, który stwierdził, że racjonalny kredytobiorca nie decydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej bez znajomości obiektywnych mechanizmów ustalających taki kurs w banku.

W każdym wypadku umowa będzie sprzeczna z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli wyłącznie jednej ze stron. W doktrynie prawa stwierdzenie to od dawna nie budzi wątpliwości. Gdyby oznaczenia miał dokonać dłużnik, według swego swobodnego uznania, nie byłoby żadnego zobowiązania.

Gdyby zaś miał go dokonać wierzyciel, umowa byłaby niemoralna, gdyż dłużnik byłby zdany na łaskę i niełaskę wierzyciela (patrz: R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1938, s. 157).

Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353(1) k.c. i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą, o czym stanowi przepis art. 58 k.c. Należy w tych rozważaniach zwrócić uwagę na dwie uchwały 7 sędziów SN, wydane na kanwie przepisów dotyczących czynności bankowych.

W uchwale z 22 maja 1991 r. w sprawie III CZP 15/91 Sąd Najwyższy wskazał, że za sprzeczne naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków, zaś sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach, zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał za nieskuteczne prawnie postanowienia umowy pozwalające na dowolną zmianę regulaminu rachunku bankowego.

Z kolei w uchwale z 6 marca 1992 r. w sprawie III CZP 141/91 Sąd Najwyższy stwierdził, że dowolne określanie wysokości odsetek w czasie trwania stosunku prawnego jest sprzeczne z zasadami słuszności kontraktowej i w konsekwencji dla skutecznego zastrzeżenia możliwości jednostronnej zmiany tych odsetek zastrzegł konieczność wskazania konkretnych okoliczności, od których ta zmiana jest uzależniona. Bez tego warunku umowa byłaby nieważna ze względu na naruszenie zasad współżycia społecznego.

Dotknięte nieważnością postanowienia dotyczyły w ocenie Sądu głównego świadczenia umowy kredytu tj. zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, co należy do „essentialia negotii” umowy kredytu, a jednocześnie stanowi główny przedmiot umowy, o który mowa w dyrektywie nr 93/13 EWG.

Wyrok TSUE z 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 - z powołaniem się na stanowisko wyrażone wyroku z 30.04.2014 r. w sprawie Kasler i Kaslerne Rabai (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz w wyroku z 26.03.2019 r. w sprawie Abanca Corporation Bancaria i Bankia (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64) wyraźnie wskazuje, że art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że umowa nie może dalej obowiązywać bez nieuczciwych postanowień i wtedy sąd powinien orzec jej nieważność. Jednocześnie wykluczono możliwość uzupełnienia luk w umowie.

W tym zakresie należy przyznać rację powodowi, że jego umowy są nieważne, ponieważ są sprzeczne z przepisem art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, bowiem nie określają jasno zasad obliczenia kwot wypłaconego kredytu w złotych i sposobu wyliczenia kursu bankowego (z uwagi na abuzywność klauzul przeliczeniowych- indeksacyjnych) oraz z uwagi na brak należytego i pełnego poinformowania konsumenta o skutkach ekonomicznych zawarcia takiej umowy.

Jak Sąd ustalił, że powód otrzymał kredyty w złotych polskich po przeliczeniu kwoty na złote według kursu kupna z tabeli banku i spłacał w złotych według kursu sprzedaży z tabeli banku i spłacił już w chwili zamknięcia rozprawy oba kredyty w kwocie złotowej, w której zostały mu wypłacone w ramach uruchomienia kredytu.

Powód w ocenie Sądu wykazał interes prawny w dochodzeniu stwierdzenia nieważności umowy wykazując, że spłacił już kredyt w kwocie faktycznie mu wypłaconej w złotych i dochodzi ochrony prawnej przez definitywne zakończenie sporu prawnego, co prewencyjnie zapobiegnie także powstaniu kolejnego sporu w przyszłości o zapłatę reszty wpłaconych rat, ponieważ powód nadal spłaca kredyty, co oświadczył w dniu 14 listopada 2019 r. k. 579 a.s., vide: wyrok SA w Poznaniu z 5 kwietnia 2007 r. w sprawie III AUa 1518/05).

Ponadto cytowany wyrok TSUE wskazał, że to sąd krajowy zobowiązany jest ustalić moment, w którym należy dokonać oceny skutków nieuczciwego charakteru postanowienia umownego mając na uwadze, że interes konsumenta jaki należy rozważyć to interes istniejący w momencie rozstrzygnięcia sprawy a nie interesy jakie miał w chwili zawierania umowy.

2. Nawet przy przyjęciu, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć Umowę z odniesieniem przeliczenia waluty CHF na PLN do tabeli kursów ustalonej przez bank, to umowa zawarta między stronami zawiera

klauzule abuzywne - w postaci wadliwego mechanizmu indeksacji - jest nieważna także w zakresie ich treści, ponieważ nie może być wykonywana w dotychczasowym zakresie po usunięciu z niej zapisów stanowiących te klauzule abuzywne.

Regulacja zawarta w art.385(1) k.c. ustanawiająca sankcję niezwiązania konsumenta niedozwolonymi postanowieniami umownymi jest ograniczeniem kompetencji przyznanych stronom w art.353(1) k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 21 lutego 2013 roku, sygn. I CSK 408/12).

Należy także wskazać, że z tezy głównej uchwały 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 29/17 r. wynika, iż oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone w świetle art. 385(1) § 1 k.c. należy dokonywać według stanu z chwili zawarcia umowy i nie mogą mieć na to wpływu okoliczności, które wystąpiły po zawarciu umowy kredytu ani przed jej zawarciem. Zatem w świetle tej uchwały bez znaczenia dla wyniku sprawy pozostają takie okoliczności: czy kurs stosowany przez bank był rynkowy, w jaki sposób kształtowało się oprocentowanie kredytu, w jaki sposób kredyt był obsługiwany i wykonywany w czasie po zawarciu umowy, fakt wejścia w życie ustawy antyspreadowej, czy fakt zawierania aneksów już po zawarciu umowy kredytowej i czy dlatego konsument zdecydował się na taki czy inny produkt bankowy.

W ocenie Sądu kwestionowane wyżej zapisy umowy stron jako postanowienia umowne należało uznać za abuzywne.

Zgodnie z przepisem art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony związane są umową w pozostałym zakresie (§ 2).

Na mocy art. 385² k.c. umowy zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie można zapomnieć, iż stronami niniejszego sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie – Bank, zaś po stronie powodowej konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Ustalony stan faktyczny wskazał przy tym wprost, że sporne klauzule umowne zawarte zostały we wzorcu umownym, na treść którego wpływu nie miał powód jako konsument, a który sporządzony został przez profesjonalistę – pozwany bank.

W ocenie Sądu zaskarżone postanowienia dotyczące indeksacji nie były przy tym głównymi świadczeniami stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r. sygn. akt I CSK 1049/14, pojęcie głównego świadczenia stron należy rozumieć wąsko, jako postanowienia określające bezpośrednio świadczenie główne.

Klauzule będące przedmiotem niniejszego sporu nie noszą takiego przymiotu, a jedynie związane są z mechanizmem obliczanie świadczenia głównego. Za świadczenia główne spornej umowy należy uznać postanowienia wskazane w § 1 pkt 1 umowy – kwota pożyczonego kapitału, oraz w § 8 umowy – obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami. Mechanizmy, o których mowa w klauzulach zaskarżonych przez powoda, związane są jedynie ze sposobem wyliczenia tych świadczeń głównych.

W orzecznictwie i doktrynie wskazuje się, iż w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy konsumenta są postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy (W. Popiołek, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*, K. Pietrzykowski, *Kodeks Cywilny, Komentarz T.1 Warszawa 2005*; K. Zagrobelny, *Objaśnienia do art. 385¹ k.c.*; E. Gniewek, *Kodeks cywilny, Komentarz, Warszawa 2008*).

Postanowienia umowy rażąca naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (wyrok SA w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r. VI ACa 1395/08 LEX nr 1120219). Rażąca naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (wyrok SN z 13 lipca 2005r., I CK 832/04, LEX nr 159111). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność (zob. wyrok SA w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12, LEX nr 1335762).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Przez "dobre obyczaje" w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami (G. Bieniek, H. Ciepła, St. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, tom 1, Wielkie Komentarze, Lexis Nexis 2009). Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (tak SA w Warszawie w wyroku z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10, LEX nr 824347).

Przenosząc powyższe rozważania teoretyczne na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że abuzywność postanowień umownych objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z co miesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytu przed jego wypłatą. W umowie i w regulaminie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powoda, stawiając go przy tym w pozycji biernego uczestnika stosunku łączącego strony. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powodowi wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i raty.

Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powoda jako konsumenta.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia podziela Sąd, że tej sytuacji nie zmienia fakt zawarcie między stronami stosunku oświadczenia o ryzyku walutowym, przedstawiającego powodowi symulację wahań raty kredytowej przy założeniu maksymalnego wzrostu kursu franka waluty CHF z okresu 12 miesięcy poprzedzających wnioski, a także konsekwencji wzrostu oprocentowania kredytu i ich położenie na wysokość raty. Oświadczenie takie jedynie w sposób bardzo pobieżny informowało o możliwości zmian ratalnych w czasie trwania stosunku zobowiązaniowego i jako takie nie może zostać uznane za wyczerpującą informację w tym zakresie udzieloną przez podmiot profesjonalny w stosunku z konsumentem.

Na gruncie powyższego Sąd uznał, że stosunek łączący strony nosił znamiona nieprawidłowości, co związane jest z treścią postanowień umownych kwestionowanych przez powoda. Postanowienia te dawały bowiem powodowi możliwość jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia, do którego zobowiązany był powód.

Istotną kwestią w sprawie jest to, że waloryzacja rat kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywała się w oparciu o Tabele kursowe sporządzane przez pozwanego. Wynikało to wprost z zakwestionowanych postanowień umownych.

Na kanwie poczynionych ustaleń faktycznych wskazać jednak należy, że tabele te powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji banku, a powód nie miał żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, został on de facto wykluczony z decydowania o wysokości stosunku prawnego łączącego go ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniał pozwany bank do dodatkowego - pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego.

Nie może mieć też negatywnego wpływu na ocenę sytuacji prawnej powoda twierdzenie pozwanego, że kursy ustalane były w oparciu o średnie kursy NBP, pozycję walutową banku, przewidywane zmiany kursów walutowych oraz ocenę bieżącej sytuacji rynkowej – nie zostało to bowiem wprost uregulowane w umowie łączącej strony. Brak takich postanowień jest z kolei naruszeniem dobrych obyczajów, gdyż nie pozwala przewidzieć stronie powodowej w jakiej wysokości winno nastąpić spełnienie świadczenia.

Mając powyższe na uwadze należy wskazać, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych, treść stosunku prawnego nie pozwana na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną umowę kredytu.

Nieważność spornych umów skutkuje bez wątpienia tym, że należności wzajemne dotychczas przez strony uiszczone jako świadczenia nienależne zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank bowiem oddał na rzecz powoda kwoty kredytu bez podstawy prawnej- nieważnej umów kredytowych, z kolei powód bez takiej podstawy uiszczał comiesięczne raty kredytowe w kwotach wskazanych w pozwie aktualnych na dzień zmiany pozwu.

Wobec braku zarzutu potrącenie zgłoszonego przez pozwanego w toku procesu, Sąd nie miał podstawy do potrącenia wzajemnie świadczonych świadczeń, zatem zgodnie z roszczeniem powoda o zwrot bezpodstawnie wpłaconych kwot, należało orzec jak w 2 wyroku.

Roszczenie to podlegało uwzględnieniu na mocy art. 58k.c. w zw. z art. 353(1) k.c., w zw. z art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego i w zw. z art. 385(1) k.c. oraz przepisami dyrektywy 93/13/EWG, w zw. z art. art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia mają charakter bezterminowy. Zatem za datę ich wymagalności należy uznać datę wskazaną w pozwie, który jest jednocześnie wezwaniem do zapłaty - doręczonym 4 października 2017 r. i doręczenia pisma z 6 września 2018 r. (k. 437 i 481 a.s.) . Podstawą prawną rozstrzygnięcia o odsetkach był art. 481 §1 i 2 k.c.

Wobec uwzględnienia roszczenia głównego, orzekanie o roszczeniach sformułowanych jako ewentualne stało się zbędne, zatem Sąd nie wziął pod uwagę argumentacji powoda w tym zakresie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 k.p.c. uznając pozwanego za przegrywającego sprawę w całości. Na koszty procesu złożyła się opłata od pozwu uiszczona przez powoda, a także koszty zastępstwa procesowego, zasądzone na podstawie § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów.